Закон за изменение и допълнение на Наказателно-процесуалния кодекс

(обн., ДВ, бр. 86 от 2005 г.; изм., бр. 46 и 109 от 2007 г., бр. 69 и 109 от 2008 г., бр. 12, 27, 32 и 33 от 2009 г., бр. 15, 32 и 101 от 2010 г., бр. 13, 33, 60, 61 и 93 от 2011 г.; Решение № 10 на Конституционния съд от 2011 г. – бр. 93 от 2011 г.; изм., бр. 19, 20, 25 и 60 от 2012 г., бр. 17, 52, 70 и 71 от 2013 г., бр. 21 от 2014 г., бр. 14, 24, 41, 42, 60, 74 и 79 от 2015 г., бр. 32, 39, 62, 81 и 95 от 2016 г., бр. 13, 63 и 101 от 2017 г., бр. 7 и 44 от 2018 г.; Решение № 14 на Конституционния съд от 2018 г. – бр. 87 от 2018 г.; изм., бр. 96 от 2018 г., бр. 7, 16 и 83 от 2019 г., бр. 98, 103 и 110 от 2020 г., бр. 9, 16 и 20 от 2021 г.; Решение № 7 на Конституционния съд от 2021 г. – бр. 41 от 2021 г.; изм., бр. 80 от 2021 г.; Решение № 13 на Конституционния съд от 2021 г. – бр. 85 от 2021 г.; изм., бр. 32 и 62 от 2022 г., бр. 48, 69, 84 и 86 от 2023 г., бр. 18, 36 и 39 от 2024 г., бр. 61 и бр. 65 от 2025 г.)

§ 1. В чл. 55 се правят следните изменения:

1. Алинея 1 се изменя така:

„(1) Обвиняемият има следните права:

1. да получи писмена и устна информация за правата си в наказателното производство;
2. да научи за какво престъпление е привлечен в това качество и въз основа на какви доказателства;
3. да дава или да откаже да дава обяснения по обвинението;
4. да се запознава с делото, включително и с информацията, получена чрез използване на специални разузнавателни средства, и да прави необходимите извлечения;
5. да представя доказателства;
6. да участва в наказателното производство;
7. да прави искания, бележки и възражения;
8. да се изказва последен;
9. да обжалва актовете, които накърняват неговите права и законни интереси;
10. да има защитник;
11. защитникът му да участва при извършване на действия по разследването и други процесуални действия с негово участие, освен когато изрично се откаже от това право;
12. да получи правна помощ, както и да му бъде предоставена информация за условията за нейното получаване по реда на Закона за правната помощ;
13. да получи устен и писмен превод, ако не владее български език, при условията на ал. 4;
14. да бъде информиран за мерките за неотклонение, които могат да бъдат взети спрямо него, продължителността на задържането по чл. 64, ал. 2, на задържането под стража, съгласно чл. 63, ал. 4 и на домашния арест, както и за правото му на обжалване на задържането и за реда и условията за изменението му;
15. да бъде уведомен за последиците от неявяването му без уважителни причини пред съответния орган на досъдебното производство или пред съда, и възможността съгласно чл. 206 и чл. 269, ал. 3 досъдебното производство да се проведе или съдът да разгледа делото в негово отсъствие;
16. да бъде уведомен, че искания, бележки, възражения, както и обжалване на актовете, които накърняват неговите права и законни интереси, могат да бъдат извършвани и по електронен път, подписани с квалифициран електронен подпис.“

2. Алинея 4 се изменя така:

„(4) Обвиняем, който не владее български език, има право незабавно да получи устен превод в наказателното производство на разбираем за него език. На обвиняемия в разумен срок се предоставя писмен превод на акта за привличане на обвиняем, на определенията на съда за вземане на мярка за неотклонение, на постановлението на прокурора по чл. 63, ал. 6, на обвинителния акт, на частната тъжба и на разпореждането по чл. 252, ал. 4, на разпореждането по чл. 247в, ал. 1, на постановената присъда, на решението на въззивната инстанция, на решението на касационната инстанция, на актовете на съда и на прокурора за спиране и за прекратяване на наказателното производство, на одобреното от съда споразумение и на определението по чл. 382, ал. 7, на решението по чл. 378, ал. 4, на предложението за прилагане на принудителни медицински мерки и на съдебното определение по чл. 431, ал. 1. Обвиняемият има право да откаже писмен превод по реда на този кодекс, когато има защитник и не се нарушават процесуалните му права.“

§ 2. В чл. 72а думите „на вещи“ се заличават, а след думите „в полза на държавата“ се добавят думите „по чл. 53 от Наказателния кодекс“.

§ 3. В чл. 122 се създава ал. 3:

„(3) По отношение на адвоката се прилагат съответно разпоредбите на чл. 91- 93.“

§ 4. В чл. 139 се правят следните изменения и допълнения:

1. Създават се нови ал. 7-11:

„(7) Ако по време на разпит, свидетелят започне да дава показания, които го уличават в извършване на престъпление, органът, който извършва разпита, е длъжен да прекрати разпита и да му разясни:

1. че с даваните от него показания се самоуличава в извършване на конкретно престъпление;
2. обстоятелствата по чл. 121, ал. 1;
3. правото му по чл. 122, ал. 2;
4. правото му на правна помощ и условията за нейното получаване по реда на Закона за правната помощ;
5. правото му на устен и писмен превод, в случай че свидетелят не владее български език; на свидетеля се предоставя писмен превод на протокола за разпит в разумен срок; свидетелят има право да откаже писмен превод по реда на този кодекс, след като се е посъветвал с адвокат или по собствено желание, след като са му разяснени подробно последиците от отказа му;
6. правата му и по чл. 385а, т. 1, 2, предл. 2 и т. 5 в случаите, когато е непълнолетен.

(8) Информацията по ал. 7 се предоставя на свидетеля на разбираем език и по разбираем начин, като се отчитат специфичните му потребности.

(9) Когато свидетелят упражни правата си по ал. 7, т. 3 и 4, адвокатът има право да се среща насаме с него, да задава въпроси, да иска разяснения и да прави искания, бележки и възражения.

(10) Извършването на действията по ал. 7 и 9 се отразява в протокола за разпит.

(11) Изискванията на разпоредбите на чл. 385б и чл. 385в, ал. 5 се прилагат съответно при упражняването на правата по ал. 7, т. 6.“

2. Досегашните ал. 7 и 8 стават съответно ал. 12 и 13.
3. Досегашната ал. 9 става ал. 14 и в нея думите „ал. 8“ се заменят с „ал. 13“.
4. Досегашните ал. 10-12 стават съответно ал. 15-17.

5. Създава се ал. 18:

„(18) Разпоредбите на ал. 7-11 се прилагат съответно и при провеждане на разпити по чл. 139а, чл. 140, чл. 141, чл. 141а когато свидетелят започне да дава показания, които го уличават в извършване на престъпление.“

§ 5. В чл. 141, ал. 3 думите „чл. 139, ал. 8“ се заменят с „чл. 139, ал. 13“.

§ 6. В чл. 141а, ал. 1 думите „чл. 139, ал. 8“ се заменят с „чл. 139, ал. 13“.

§ 7. В чл. 143 се създават ал. 6-10:

„(6) Ако по време на очна ставка свидетел започне да дава показания, които го уличават в извършване на престъпление, съответният орган е длъжен да я прекрати и да му разясни:

1. че с даваните от него показания се самоуличава в извършване на конкретно престъпление;
2. обстоятелствата по чл. 121, ал. 1;
3. правото му по чл. 122, ал. 2;
4. правото му на правна помощ и условията за нейното получаване по реда на Закона за правната помощ;
5. правото му на устен и писмен превод, в случай че свидетелят не владее български език; на свидетеля се предоставя писмен превод на протокола за очна ставка в разумен срок; свидетелят има право да откаже писмен превод по реда на този кодекс, след като се е посъветвал с адвокат или по собствено желание, след като са му разяснени подробно последиците от отказа му;
6. правата му и по чл. 385а, т. 1, 2, предл. 2 и т. 5 в случаите, когато е непълнолетен.

(7) Информацията по ал. 6 се предоставя на свидетеля на разбираем език и по разбираем начин, като се отчитат специфичните му потребности.

(8) Когато свидетелят упражни правата си по ал. 6, т. 3 и 4, адвокатът има право да се среща насаме със свидетеля, да задава въпроси, да иска разяснения и да прави искания, бележки и възражения.

(9) Извършването на действията по ал. 6 и 8 се отразява в протокола за очна ставка.

(10) Изискванията на разпоредбите на чл. 385б и чл. 385в, ал. 5 се прилагат съответно при упражняването на правата по ал. 6, т. 6.“

§ 8. В чл. 158 се създават ал. 5-11:

„(5) Преди пристъпване към извършване на оглед на лице, с изключение на пострадалия, съответният орган разяснява на лицето:

1. правото му на адвокат;
2. правото му на правна помощ и условията за нейното получаване по реда на Закона за правната помощ;
3. престъплението, за извършването на което се проверява евентуалното му участие;
4. правото му на устен и писмен превод, в случай че лицето не владее български език; на лицето се предоставя писмен превод на протокола за оглед на лице в разумен срок; лицето има право да откаже писмен превод по реда на този кодекс, след като се е посъветвал с адвокат или по собствено желание, след като са му разяснени подробно последиците от отказа му;
5. правото му да запази мълчание;

6. правата му и по чл. 385а, т. 1, 2, предл. 2 и т. 5 в случаите, когато е непълнолетно.

(6) Информацията по ал. 5 се предоставя на лицето на разбираем език и по разбираем начин, като се отчитат специфичните му потребности.

(7) Когато лицето упражни правата си по ал. 5, т. 1 и 2, адвокатът има право да се среща насаме с лицето, да задава въпроси, да иска разяснения и да прави искания, бележки и предложения.

(8) Извършването на действията по ал. 5 и 7 се отразява в протокола за оглед на лице.

(9) Упражняването на правата на лицето по ал. 5, т. 1 и 2 в досъдебното производство може да не се осигури, когато е налице неотложна необходимост да се предотврати настъпването на тежки неблагоприятни последици за живота, свободата или физическата неприкосновеност на лице или когато провеждането на огледа на лице е наложително и възпрепятстване му би затруднило сериозно наказателното производство.

(10) Алинея 9 се прилага от съответния орган след преценка на особените обстоятелства за всеки конкретен случай и се мотивира в протокола.

(11) Изискванията на разпоредбите на чл. 385б и чл. 385в, ал. 5 се прилагат съответно при упражняването на правата по ал. 5, т. 6.“

§ 9. В чл. 163 се правят следните изменения и допълнения:

1. Алинея 2 се изменя така:

„(2) Преди да пристъпи към претърсване и изземване, съответният орган представя разрешението за това и на лицето, което използва помещението, или на пълнолетен член на семейството му, или на негов представител в случаите на чл. 162, ал. 4 се разяснява:

1. правото му на адвокат;

2. правото му на правна помощ и условията за нейното получаване по реда на Закона за правната помощ;

3. престъплението, за извършването на което се проверява евентуалното му участие;

4. правото му на устен и писмен превод, в случай че лицето не владее български език; на лицето се предоставя писмен превод на протокола за претърсване и изземване, както и разрешението или и одобрението по чл. 161 в разумен срок; лицето има право да откаже писмен превод по реда на този кодекс, след като се е посъветвал с адвокат или по собствено желание, след като са му разяснени подробно последиците от отказа му;

5. правото му да запази мълчание;

6. правата му и по чл. 385а, т. 1, 2, предл. 2 и т. 5 в случаите, когато е непълнолетно.“

2. Създават се нови ал. 3-9:

„(3) След извършване на действията по ал. 2 съответният орган предлага да му се посочат търсените предмети, книжа и компютърни информационни системи, в които се съдържат компютърни информационни данни.

(4) Информацията по ал. 2 се предоставя на лицето на разбираем език и по разбираем начин, като се отчитат специфичните му потребности.

(5) Когато лицето упражни правата си по ал. 2, т. 1 и 2, адвокатът има право да се среща насаме с лицето преди извършване на действията, да присъства и да прави искания, бележки и възражения.

(6) Извършването на действията по ал. 2 и 5 се отразява в протокола за претърсване и изземване.

(7) Упражняването на правата на лицето по ал. 2, т. 1 и 2 в досъдебното производство може да не се осигури, когато е налице неотложна необходимост да се предотврати настъпването на тежки неблагоприятни последици за живота, свободата или физическата неприкосновеност на лице или когато провеждането на претърсването и изземването е наложително и възпрепятстване му би затруднило сериозно наказателното производство.

(8) Алинея 7 се прилага от съответния орган след преценка на особените обстоятелства за всеки конкретен случай и се мотивира в протокола.

(9) Изискванията на разпоредбите на чл. 385б и чл. 385в, ал. 5 се прилагат съответно при упражняването на правата по ал. 2, т. 6.“

3. Досегашните ал. 3-8 стават съответно ал. 10-15.

4. Досегашната ал. 9 става ал. 16 и в нея думите „ал. 7 и 8“ се заменят с „ал. 14 и 15“.

5. Досегашната ал. 10 става ал. 17.

§ 10. В чл. 164 се създават ал. 4-10:

„(4) Преди да пристъпи към обиска, съответният орган разяснява на лицето:

1. правото му на адвокат;

2. правото му на правна помощ и условията за нейното получаване по реда на Закона за правната помощ;

3. престъплението, за извършването на което се проверява евентуалното му участие;

4. правото му на устен и писмен превод, в случай че лицето не владее български език; на лицето се предоставя писмен превод на протокола за обиск, както и разрешението или одобрението по чл. 161 в разумен срок; лицето има право да откаже писмен превод по реда на този кодекс, след като се е посъветвал с адвокат или по собствено желание, след като са му разяснени подробно последиците от отказа му;

5. правото му да запази мълчание;

6. правата му и по чл. 385а, т. 1, 2, предл. 2 и т. 5 в случаите, когато е непълнолетно.

(5) Информацията по ал. 4 се предоставя на лицето на разбираем език и по разбираем начин, като се отчитат специфичните му потребности.

(6) Когато лицето упражни правата си по ал. 4, т. 1 и 2, адвокатът има право да се среща насаме с лицето преди извършване на действията, да присъства и да прави искания, бележки и възражения.

(7) Извършването на действията по ал. 4 и 6 се отразява в протокола за обиск.

(8) Упражняването на правата на лицето по ал. 4, т. 1 и 2 в досъдебното производство може да не се осигури, когато е налице неотложна необходимост да се предотврати настъпването на тежки неблагоприятни последици за живота, свободата или физическата неприкосновеност на лице или когато провеждането на обиска е наложително и възпрепятстване му би затруднило сериозно наказателното производство.

(9) Алинея 8 се прилага от съответния орган след преценка на особените обстоятелства за всеки конкретен случай и се мотивира в протокола.

(10) Изискванията на разпоредбите на чл. 385б и чл. 385в, ал. 5 се прилагат съответно при упражняването на правата по ал. 4, т. 6.“

§ 11. В чл. 165, ал. 5 думите „на чл. 162, ал. 1-4“ се заменят с „и при условията на чл. 162, ал. 1-4 и чл. 163“.

§ 12. В чл. 171 се правят следните изменения и допълнения:

1. Създават се нови ал. 4-8:

„(4) Преди да пристъпи към разпознаването, съответният орган разяснява на разпознаваното лице:

1. правото му на адвокат;

2. правото му на правна помощ и условията за нейното получаване по реда на Закона за правната помощ;

3. престъплението, за извършването на което се проверява евентуалното му участие;

4. правото му на устен и писмен превод, в случай че лицето не владее български език; на лицето се предоставя писмен превод на протокола за разпознаване в разумен срок; лицето има право да откаже писмен превод по реда на този кодекс, след като се е посъветвал с адвокат или по собствено желание, след като са му разяснени подробно последствията от отказа му;

5. правото му да запази мълчание;

6. правата му и по чл. 385а, т. 1, 2, предл. 2 и т. 5 в случаите, когато е непълнолетно.

(5) Информацията по ал. 4 се предоставя на лицето на разбираем език и по разбираем начин, като се отчитат специфичните му потребности.

(6) Когато лицето упражни правата си по ал. 4, т. 1 и 2, адвокатът има право да се среща насаме с лицето преди извършване на действията, да присъства и да прави искания, бележки и възражения.

(7) Извършването на действията по ал. 4 и 6 се отразяват в протокола за разпознаване.

(8) Упражняването на правата на лицето по ал. 4, т. 1 и 2 в досъдебното производство може да не се осигури, когато е налице неотложна необходимост да се предотврати настъпването на тежки неблагоприятни последици за живота, свободата или физическата неприкосновеност на лице или когато провеждането на разпознаването е наложително и възпрепятстване му би затруднило сериозно наказателното производство.“

2. Създават се ал. 9 и 10:

„(9) Алинея 8 се прилага от съответния орган след преценка на особените обстоятелства за всеки конкретен случай и се мотивира в протокола.

(10) Изискванията на разпоредбите на чл. 385б и чл. 385в, ал. 5 се прилагат съответно при упражняването на правата по ал. 4, т. 6.“

3. Досегашните ал. 4-7 стават съответно ал. 11-14.

4. досегашната ал. 8 става ал. 15 и в нея думите „ал. 4 и 5“ се заменя с „ал. 11 и 12“.

§ 13. В чл. 385а се създава т. 6:

„6. да получи информация относно:

а) общите положения, свързани с хода на производството;

б) мерките за неотклонение по чл. 386, ал. 1, които могат да се вземат спрямо него;

в) условията за вземане на мярка за неотклонение задържане под стража, максималната й продължителност в досъдебното производство, правото да обжалва мярката и да иска изменението й;

г) особените правила за изпълнение на мярката за неотклонение задържане под стража, наложена на непълнолетно лице, по Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража.“

§ 14. В чл. 385г се създава ал. 3:

„(3) Когато това се налага от обстоятелствата, на непълнолетния обвиняем се извършва допълнителен медицински преглед при условията на ал. 1, т. 2 и 3.“

§ 15. В чл. 395а, ал. 1 след думите „досъдебното производство“ се добавя „своевременно“ и след думите „както и“ се добавя „в разумен срок“.

§ 16. В чл. 416, ал. 3, изречение първо думите „определени вещи“ се заменят с „определено имущество“, думата „вещи“ се заменя с „имущество“, а в изречение второ думите „отнетите и конфискувани вещи“ се заменят с „отнетото и конфискувано имущество“.

§ 17. В чл. 423 се правят следните изменения:

1. Алинея 1, изречение второ се изменя така:

„Искането се уважава, освен ако:

1. осъденият след предявяване на обвинението в досъдебното производство:

а) и след като е бил уведомен за последиците от неявяването му пред съответния орган и възможността делото да се разгледа в негово отсъствие или,

б) след като е упълномощил защитник или се е съгласил назначеният служебен защитник да го защитава в цялото наказателно производство,

се е укрил, поради което процедурата по чл. 247в, ал. 1 не може да бъде изпълнена;

2. след изпълнение на процедурата по чл. 247в, ал. 1 осъденият не се е явил в съдебно заседание без уважителна причина.“

2. Алинея 3 се отменя.

Преходни и заключителни разпоредби

§ 18. В Закона за военната полиция (обн., ДВ, бр. 48 от 2011 г., изм., бр. 33 и бр. 77 от 2012 г., бр. 15 от 2013 г., бр. 53 от 2014 г., бр. 86 от 2016 г., бр. 7 от 2019 г., бр. 23 от 2021 г., бр. 18 от 2024 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. Член 13 се изменя така:

„Чл. 13. (1) Органите на служба „Военна полиция“ могат да задържат до 24 часа лице по чл. 11, ал. 1, когато:

1. има данни, че е извършило престъпление;

2. след надлежно предупреждение съзнателно пречи на орган на служба „Военна полиция“ да изпълни задължението си по служба;

3. показва тежки психични отклонения и/или с поведението си нарушава обществения ред или излага живота си или живота на други лица на явна опасност;

4. е налице невъзможност да се установи самоличността в случаите и по начините, посочени в чл. 12, ал. 3;

5. се е отклонило от изтърпяване на наказанието лишаване от свобода или от местата, където е било задържано като обвиняем в изпълнение на разпореждане на полицейски орган или на орган на съдебната власт;

6. е обявено за международно издирване по искане на друга държава във връзка с неговата екстрадиция или в изпълнение на Европейска заповед за арест;

7. това е предвидено със закон.

(2) В случаите на ал. 1 на задържаното лице незабавно при задържането се предоставя устно и писмено следната информация относно правата му:

1. правото му на достъп до адвокат; участието на защитник е задължително, когато задържаното лице е непълнолетно или страда от физически или психически недостатък, който му пречи да се защитава само;

2. правото му на правна помощ и условията за нейното получаване по реда на Закона за правната помощ;

3. правото му на информация за престъплението, във връзка с което е задържано;

4. правото му на устен и писмен превод, в случай че лицето не владее български език; на задържаното лице се предоставя писмен превод на заповедта за задържане в разумен срок;

5. правото му да запази мълчание;

6. правото му на достъп до материалите, които са свързани със задържането и са от съществено значение за ефективно упражняване на правото на обжалване;

7. правото му за задържането да бъде уведомено лице, посочено от него, а в случай че не е български гражданин, и консулските органи на съответната държава; ако задържаният е гражданин на две или повече държави, той може да избере консулските органи на коя държава да бъдат уведомени за задържането му и с които желае да осъществи връзка;

8. правото му на медицинска помощ;

9. правото му да бъде информирано за продължителността на задържането, както и за правото му, реда и условията за обжалване на задържането му;

10. правото му на медицински преглед за оценка на общото му физическо и психическо състояние, който е неинвазивен - когато задържаното лице е непълнолетно; резултатите от прегледа се вземат предвид при последващо извършване на процесуални действия в наказателно производство, освен в неотложни случаи, когато това е единствена възможност за събиране и запазване на доказателствата; когато това се налага от обстоятелствата се извършва и допълнителен медицински преглед;

11. правото му родител, попечител или друго лице, което по закон полага грижи за него, да получи пълна информация за правата му по този закон, когато задържаното лице е непълнолетно;

12. правото му да бъде придружавано от родител, попечител или друго лице, което по закон полага грижи за него, при извършването на действия по разследването и други процесуални действия в наказателно производство, които се провеждат с участието му, когато задържаното лице е непълнолетно;

13. правото му на защита на правото на личен и семеен живот, когато задържаното лице е непълнолетно;

14. правото му на специално отношение по време на задържането, като се преценява според възрастта и индивидуалната ситуация на детето, когато задържаното лице е непълнолетно.

(3) Информацията по ал. 2 се предоставя на задържаното лице на разбираем език и по разбираем начин, като се отчитат специфичните му потребности. Когато задържаното лице е непълнолетно, се дава и кратко разяснение за предстоящите действия, доколкото това е възможно при конкретните обстоятелства, и за ролята на участващите в тези действия органи.

(4) Органите на служба „Военна полиция“ предприемат незабавно всички необходими действия за ефективно осъществяване от задържаното лице на правото му по ал. 2, т. 1.

(5) Задържаното лице има право да се среща насаме с адвоката си и да получава правни съвети. Адвокатът има право да участва във всички действия с участието на задържаното лице, да прави искания, бележки и възражения.

(6) Изключение от правото по ал. 2, т. 6 се допуска когато достъпът до материалите може да доведе до сериозна опасност за живота или основните права на друго лице или ако това ще попречи на образувано наказателно производство или ще застраши националната сигурност.

(7) Когато задържаното лице упражни правото си по ал. 2, т. 7 органите на служба „Военна полиция“ незабавно му предоставят възможност да осъществи връзка с посоченото от него лице, а консулските органи се уведомяват от органите на служба „Военна полиция“ чрез Министерството на външните работи.

(8) Органите на служба „Военна полиция“ могат да не предоставят възможност за осъществяване на връзка с посоченото лице или да го направят на по-късен етап, когато това е абсолютно необходимо за защита на основни права или обществени интереси.

(9) Решението за прилагането на ал. 6 и 8 се взема от съответния орган, като се мотивира в заповедта за задържане.

(10) Задържаното лице може да откаже устно или писмено да се ползва от правата си по ал. 2, т. 1, 2, 4, 7 и 8 след като се е посъветвало с адвокат или по собствено желание, след като са му разяснени подробно последиците от отказа му. Отказът се отбелязва в заповедта за задържане. Не може да бъде направен отказ от правото по ал. 2, т. 1, когато участието на адвокат е задължително.

(11) Задържаното лице има право да обжалва законността на задържането пред районния съд по седалище на органа. Съдът се произнася по жалбата незабавно, като решението му подлежи на касационно обжалване по реда на Административнопроцесуалния кодекс пред съответния административен съд.

(12) Задържаните лица могат да се отвеждат и настаняват в оборудвани помещения за задържане на служба „Военна полиция“ при зачитане и защита на човешките права, регламентирани в Конституцията на Република България и в Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи. Спрямо тях могат да се вземат мерки за лична сигурност, ако поведението им и целите на задържането налагат това.

(13) На задържаното лице не могат да му бъдат ограничавани други права освен правото на свободно придвижване.

(14) Органите на служба „Военна полиция“ са длъжни незабавно да освободят лицето, ако основанието за задържането е отпаднало.“

2. Създават се чл. 13б-13д:

„Чл. 13б. (1) За лицата по чл. 13, ал. 1 се издава писмена заповед за задържане от директора на служба „Военна полиция“ и директорите на регионалните служби съобразно тяхната компетентност или от оправомощени от тях длъжностни лица.

(2) В заповедта по ал. 1 се посочват:

1. името, длъжността и месторабота на органа, издал заповедта;

2. фактическите и правните основания за задържането;

3. данни, индивидуализиращи задържаното лице;

4. датата и часът на задържането;

5. ограничаването на правата на лицето по чл. 13, ал. 13;

6. правата му по чл. 13, ал. 2;

7. мотиви за прилагането на чл. 13, ал. 6 и 8.

(3) В заповедта се отбелязва, че на задържаното лице са разяснени правата му по чл. 13, ал. 2, както и отказът му в случаите по чл. 13, ал. 10. Заповедта се подписва от съответния орган и от задържаното лице.

(4) Отказът или невъзможността на задържаното лице да подпише заповедта се удостоверява с подписа на един свидетел.

(5) На задържаното лице се връчва срещу подпис копие на заповедта за задържане и декларация за правата му по чл. 13, ал. 2 по образец, утвърден със заповед на министъра на отбраната.

Чл. 13в. (1) Когато лицето по чл. 13, ал. 1 е непълнолетно, препис от заповедта по чл. 13б, ал. 1 се предоставя на родител, попечител или на друго лице, което по закон полага грижи за него.

(2) Вместо на лицето по ал. 1, преписът от заповедта се предоставя на друго пълнолетно лице, посочено от непълнолетния задържан и одобрено от съответния орган на служба „Военна полиция“, когато:

1. информирането на родителя, на попечителя или на лицето, което по закон полага грижи за задържания, е в противоречие с неговия най-добър интерес;

2. родителят, попечителят или лицето, което по закон полага грижи за задържания, не може да бъде намерен или неговата самоличност е неизвестна;

3. това ще затрудни действия по разследването и други процесуални действия в наказателно производство.

(3) Когато непълнолетният не е посочил пълнолетно лице или посоченото лице не е одобрено от съответния орган на служба „Военна полиция“, се информира дирекция „Социално подпомагане“ за определяне на социален работник, на когото да бъде предоставена информацията по ал. 1.

(4) Родителят, попечителят или лицето, което по закон полага грижи за непълнолетния задържан, се информира при отпадане на обстоятелствата по ал. 2.

(5) Упражняването на правото по чл. 13, ал. 2, т. 12 се осигурява когато по преценка на съответния орган това е в най-добрия интерес на непълнолетния и няма да затрудни действия по разследването и други процесуални действия в наказателно производство, които се провеждат с участието му.

Чл. 13г. (1) Задържаните непълнолетни лица се настаняват в специални помещения отделно от задържаните пълнолетни лица, освен ако:

1. съответният орган на служба „Военна полиция“ прецени, че най-добрият интерес на непълнолетния изисква това да не се прави, или

2. при изключителни обстоятелства, това е практически невъзможно и при условие, че непълнолетното лице е настанено заедно с пълнолетни лица по начин, който е съвместим с най-добрия му интерес.

(2) На задържаното непълнолетно лице може да се осигури среща с родител, попечител или на друго лице, което по закон полага грижи за него, когато това няма да затрудни действия по разследването и други процесуални действия в наказателно производство, които се провеждат с участието му.

Чл. 13д. За изпълнение на чл. 13, ал. 2 и 3, чл. 13в и 13г възрастта на лицето се определя на основата на собствените му обяснения, чрез проверка на актовете за гражданско състояние, проучване на документи и други доказателства и ако такива не бъдат установени или съществува съмнение, се извършва медицинска експертиза. Когато съмненията относно възрастта на лицето не могат да бъдат отстранени, лицето се счита за ненавършило 18-годишна възраст.“

3. Приложението към чл. 13, ал. 3 се отменя.

§ 19. В Закона за Държавна агенция „Национална сигурност“ (обн., ДВ, бр. 109 от 2007 г., изм., бр. 69 и бр. 94 от 2008 г., бр. 22, бр. 35, бр. 42, бр. 82 и бр. 93 от 2009 г., бр.

16, бр. 80 и бр. 97 от 2010 г., бр. 9 и бр. 100 от 2011 г., бр. 38 от 2012 г., бр. 15, бр. 30, бр. 52, бр. 65 и бр. 71 от 2013 г., бр. 53 от 2014 г., бр. 14, бр. 24 и бр. 61 от 2015 г., бр. 15, бр. 101, бр. 103 и бр. 105 от 2016 г., бр. 103 от 2017 г., бр. 7, бр. 27, бр. 55, бр. 56 и бр. 88 от 2018 г., бр. 7, бр. 17, бр. 94 и бр. 99 от 2019 г., бр. 51 от 2020 г., бр. 67 и бр. 84 от 2023 г., бр. 18 и бр. 70 от 2024 г. и бр. 61 от 2025 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. Член 124б се изменя така:

(1) Органите на агенцията, оправомощени със заповед на председателя на агенцията, могат да задържат за срок до 24 часа лице, за което има данни, че е извършило престъпление, свързано с някоя от дейностите по чл. 4, ал. 1, т. 11 или 13.

(2) В случаите на ал. 1 на задържаното лице незабавно при задържането се предоставя устно и писмено следната информация относно правата му:

1. правото му на достъп до адвокат; участието на защитник е задължително, когато задържаното лице е непълнолетно или страда от физически или психически недостатък, който му пречи да се защитава само;

2. правото му на правна помощ и условията за нейното получаване по реда на Закона за правната помощ;

3. правото му на информация за престъплението, във връзка с което е задържано;

4. правото му на устен и писмен превод, в случай че лицето не владее български език; на задържаното лице се предоставя писмен превод на заповедта за задържане в разумен срок;

5. правото му да запази мълчание;

6. правото му на достъп до материалите, които са свързани със задържането и са от съществено значение за ефективно упражняване на правото на обжалване;

7. правото му за задържането да бъде уведомено лице, посочено от него, а в случай че не е български гражданин, и консулските органи на съответната държава; ако задържаният е гражданин на две или повече държави, той може да избере консулските органи на коя държава да бъдат уведомени за задържането му и с които желае да осъществи връзка;

8. правото му на медицинска помощ;

9. правото му да бъде информирано за продължителността на задържането, както и за правото му, реда и условията за обжалване на задържането му;

10. правото му на медицински преглед за оценка на общото му физическо и психическо състояние, който е неинвазивен, когато задържаното лице е непълнолетно; резултатите от прегледа се вземат предвид при последващо извършване на процесуални действия в наказателно производство, освен в неотложни случаи, когато това е единствена възможност за събиране и запазване на доказателствата; когато това се налага от обстоятелствата, се извършва и допълнителен медицински преглед;

11. правото му родител, попечител или друго лице, което по закон полага грижи за него, да получи пълна информация за правата му по този закон, когато задържаното лице е непълнолетно;

12. правото му да бъде придружавано от родител, попечител или друго лице, което по закон полага грижи за него, при извършването на действия по разследването и други процесуални действия в наказателно производство, които се провеждат с участието му, когато задържаното лице е непълнолетно;

13. правото му на защита на правото на личен и семеен живот, когато задържаното лице е непълнолетно;

14. правото му на специално отношение по време на задържането, като се преценява според възрастта и индивидуалната ситуация на детето, когато задържаното лице е непълнолетно.

(3) Информацията по ал. 2 се предоставя на задържаното лице на разбираем език и по разбираем начин, като се отчитат специфичните му потребности. Когато задържаното лице е непълнолетно, се дава и кратко разяснение за предстоящите действия, доколкото това е възможно при конкретните обстоятелства и за ролята на участващите в тези действия органи.

(4) Органите на агенцията предприемат незабавно всички необходими действия за ефективно осъществяване от задържаното лице на правото му по ал. 2, т. 1.

(5) Задържаното лице има право да се среща насаме с адвоката си и да получава правни съвети. Адвокатът има право да участва във всички действия с участието на задържаното лице, да прави искания, бележки и възражения.

(6) Изключение от правото по ал. 2, т. 6 се допуска, когато достъпът до материалите може да доведе до сериозна опасност за живота или основните права на друго лице или ако това ще попречи на образувано наказателно производство или ще застраши националната сигурност.

(7) Когато задържаното лице упражни правото си по ал. 2, т. 7, органите на агенцията незабавно му предоставят възможност да осъществи връзка с посоченото от него лице, а консулските органи се уведомяват от органите на агенцията чрез Министерството на външните работи.

(8) Органите на агенцията могат да не предоставят възможност за осъществяване на връзка с посоченото лице или да го направят на по-късен етап, когато това е абсолютно необходимо за защита на основни права или обществени интереси.

(9) Решението за прилагането на ал. 6 и 8 се взема от съответния орган, като се мотивира в заповедта за задържане.

(10) Задържаното лице може да откаже устно или писмено да се ползва от правата си по ал. 2, т. 1, 2, 4, 7 и 8 след като се е посъветвало с адвокат или по собствено желание, след като са му разяснени подробно последиците от отказа му. Отказът се отбелязва в заповедта за задържане. Не може да бъде направен отказ от правото по ал. 2, т. 1, когато участието на адвокат е задължително.

(11) Задържаното лице има право да обжалва законността на задържането пред районния съд по седалище на органа. Съдът се произнася по жалбата незабавно, като решението му подлежи на касационно обжалване по реда на Административнопроцесуалния кодекс пред съответния административен съд.

(12) Задържаното лице може да бъде настанено в помещение за настаняване на задържани лица в структурите на Министерството на вътрешните работи и спрямо него могат да се вземат мерки за лична сигурност, ако поведението му и целите на задържането налагат това, за което се издава писмена заповед.

(13) Конвоирането на задържаното лице до помещенията за настаняване на задържани лица се осъществява от полицейските органи на Министерството на вътрешните работи по реда, предвиден с инструкцията по чл. 3, ал. 5.

(14) За отвеждане на задържаното лице в определеното за настаняване на задържани лица място органите на агенцията издават писмена заповед.

(15) На задържаното лице не могат да му бъдат ограничавани други права освен правото на свободно придвижване.

(16) Органите на агенцията са длъжни незабавно да освободят лицето, ако основанието за задържането е отпаднало.“

2. Създават се чл. 124в-124е:

„Чл. 124в. (1) За лицата по чл. 124б, ал. 1 се издава писмена заповед за задържане.

(2) В заповедта по ал. 1 се посочват:

1. името, длъжността и месторабота на органа, издал заповедта;

2. фактическите и правните основания за задържането;

3. данни, индивидуализиращи задържаното лице;

4. датата и часът на задържането;

5. ограничаването на правата на лицето по чл. 124б, ал. 15;

6. правата му по чл. 124б, ал. 2;

7. мотиви за прилагането на чл. 124б, ал. 6 и 8.

(3) В заповедта се отбелязва, че на задържаното лице са разяснени правата му по чл. 124б, ал. 2, както и отказът му в случаите по чл. 124б, ал. 10. Заповедта се подписва от органа и от задържаното лице.

(4) Отказът или невъзможността на задържаното лице да подпише заповедта се удостоверява с подписа на един свидетел.

(5) Заповедта за задържане се вписва в специален регистър.

(6) На задържаното лице се връчва срещу подпис копие на заповедта за задържане и декларация за правата му по чл. 124б, ал. 2 по образец, утвърден със заповед на председателя на агенцията.

Чл. 124г. (1) Когато лицето по чл. 124б, ал. 1 е непълнолетно, препис от заповедта по чл. 124в, ал. 1 се предоставя на родител, попечител или на друго лице, което по закон полага грижи за него.

(2) Вместо на лицето по ал. 1, преписът от заповедта се предоставя на друго пълнолетно лице, посочено от непълнолетния задържан и одобрено от съответния орган на агенцията, когато:

1. информирането на родителя, на попечителя или на лицето, което по закон полага грижи за задържания, е в противоречие с неговия най-добър интерес;

2. родителят, попечителят или лицето, което по закон полага грижи за задържания, не може да бъде намерен или неговата самоличност е неизвестна;

3. това ще затрудни действия по разследването и други процесуални действия в наказателно производство.

(3) Когато непълнолетният не е посочил пълнолетно лице или посоченото лице не е одобрено от съответния орган на агенцията, се информира дирекция „Социално подпомагане“ за определяне на социален работник, на когото да бъде предоставена информацията по ал. 1.

(4) Родителят, попечителят или лицето, което по закон полага грижи за непълнолетния задържан, се информира при отпадане на обстоятелствата по ал. 2.

(5) Упражняването на правото по чл. 124б, ал. 2, т. 12 се осигурява, когато по преценка на съответния орган, това е в най-добрия интерес на непълнолетния и няма да затрудни действия по разследването и други процесуални действия в наказателно производство, които се провеждат с участието му.

Чл. 124д. (1) Задържаните непълнолетни лица се настаняват в специални помещения отделно от задържаните пълнолетни лица, освен ако:

1. съответният орган на агенцията прецени, че най-добрият интерес на непълнолетния изисква това да не се прави, или

2. при изключителни обстоятелства, това е практически невъзможно и при условие, че непълнолетното лице е настанено заедно с пълнолетни лица по начин, който е съвместим с най-добрия му интерес.

(2) На задържаното непълнолетно лице може да се осигури среща с родител, попечител или на друго лице, което по закон полага грижи за него, когато това няма да затрудни действия по разследването и други процесуални действия в наказателно производство, които се провеждат с участието му.

Чл. 124е. За изпълнение на чл. 124а, ал. 2 и 3, чл. 124г и 124д възрастта на лицето се определя на основата на собствените му обяснения, чрез проверка на актовете за гражданско състояние, проучване на документи и други доказателства и ако такива не бъдат установени или съществува съмнение, се извършва медицинска експертиза. Когато съмненията относно възрастта на лицето не могат да бъдат отстранени, лицето се счита за ненавършило 18-годишна възраст.“

§ 20. В Закона за екстрадицията и Европейската заповед за арест (обн., ДВ, бр. 46 от 2005 г., изм., бр. 86 от 2005 г., бр. 52 от 2008 г., бр. 49 от 2010 г., бр. 55 от 2011 г., бр. 53 от 2014 г., бр. 7 и бр. 45 от 2019 г., бр. 48, бр. 67 и бр. 100 от 2023 г. и бр. 18 от 2024 г.) в чл. 42 се правят следните изменения:

1. В ал. 6 думите „в чието присъствие и срещу подпис на лицата се връчва декларация за правата на лицето, задържано на основание Европейската заповед за арест, на разбираем за лицето език“ се заличават.

2. Алинея 7 се изменя така:

„(7) На лицето, задържано на основание Европейската заповед за арест, се връчва декларация за правата, на разбираем за него език, по образец, утвърден със заповед на министъра на вътрешните работи съгласно чл. 74, ал. 7 от Закона за Министерството на вътрешните работи.“

§ 21. В Закона за Министерството на вътрешните работи (обн., ДВ, бр. 53 от 2014 г.; изм., бр. 98 и 107 от 2014 г., бр. 14, 24, 56 и 61 от 2015 г., бр. 81, 97, 98 и 103 от 2016 г., бр. 13 от 2017 г.; Решение № 4 на Конституционния съд от 2017 г. – бр. 26 от 2017 г.; изм., бр. 58, 97 и 103 от 2017 г., бр. 7 и 10 от 2018 г.; Решение № 10 на Конституционния съд от 2018 г. – бр. 48 от 2018 г.; изм., бр. 55 и 77 от 2018 г., бр. 7, 17, 34 и 58 от 2019 г., бр. 60 и 85 от 2020 г., бр. 20 от 2021 г., бр. 22, 56 и 62 от 2022 г., бр. 48, 67 и 84 от 2023 г., бр. 18, 19, 33 и 70 от 2024 г. и бр. 52 от 2025 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. Член 72 се изменя така:

„Чл. 72. (1) Полицейските органи могат да задържат лице:

1. за което има данни, че е извършило престъпление;

2. което след надлежно предупреждение съзнателно пречи на полицейски орган да изпълни задължението си по служба;

3. което показва тежки психични отклонения и с поведението си нарушава обществения ред или излага живота си или живота на други лица на явна опасност;

4. при невъзможност да се установи самоличността му в случаите и по начините, посочени в чл. 70;

5. което се е отклонило от изтърпяване на наказанието лишаване от свобода или от местата, където е било задържано като обвиняем в изпълнение на разпореждане на орган на съдебната власт; когато лицето, независимо от основанията за задържането му, е непълнолетно, му се назначава за защитник адвокат от момента на задържането му;

6. обявено за издирване с цел задържане, както и по искане на друга държава във връзка с неговата екстрадиция или в изпълнение на Европейска заповед за арест;

7. установено като незаконно пребиваващо на територията на страната;

8. в други случаи, определени със закон.

(2) В случаите по ал. 1 лицето може да бъде настанено в помещение за настаняване на задържани лица и спрямо него могат да бъдат взети мерки за лична сигурност, ако поведението му и целите на задържането налагат това.

(3) В случаите на ал. 1, т. 1 на задържаното лице незабавно при задържането се предоставя устно и писмено следната информация относно правата му:

1. правото му на достъп до адвокат; участието на защитник е задължително, когато задържаното лице е непълнолетно или страда от физически или психически недостатък, който му пречи да се защитава само;

2. правото му на правна помощ и условията за нейното получаване по реда на Закона за правната помощ;

3. правото му на информация за престъплението, във връзка с което е задържано;

4. правото му на устен и писмен превод, в случай че лицето не владее български език; на задържаното лице се предоставя писмен превод на заповедта за задържане в разумен срок;

5. правото му да запази мълчание;

6. правото му на достъп до материалите, които са свързани със задържането и са от съществено значение за ефективно упражняване на правото на обжалване;

7. правото му за задържането да бъде уведомено лице, посочено от него, а в случай че не е български гражданин, и консулските органи на съответната държава; ако задържаният е гражданин на две или повече държави, той може да избере консулските органи на коя държава да бъдат уведомени за задържането му и с които желае да осъществи връзка;

8. правото му на медицинска помощ;

9. правото му да бъде информирано за продължителността на задържането, както и за правото му, реда и условията за обжалване на задържането му;

10. правото му на медицински преглед за оценка на общото му физическо и психическо състояние, който е неинвазивен, когато задържаното лице е непълнолетно; резултатите от прегледа се вземат предвид при последващо извършване на процесуални действия в наказателно производство, освен в неотложни случаи, когато това е единствена възможност за събиране и запазване на доказателствата; когато това се налага от обстоятелствата, се извършва и допълнителен медицински преглед;

11. правото му родител, попечител или друго лице, което по закон полага грижи за него, да получи пълна информация за правата му по този закон, когато задържаното лице е непълнолетно;

12. правото му да бъде придружавано от родител, попечител или друго лице, което по закон полага грижи за него при извършването на действия по разследването и други процесуални действия в наказателно производство, които се провеждат с участието му, когато задържаното лице е непълнолетно;

13. правото му на защита на правото на личен и семеен живот - когато задържаното лице е непълнолетно;

14. правото му на специално отношение по време на задържането, като се преценява според възрастта и индивидуалната ситуация на детето, когато задържаното лице е непълнолетно.

(4) Информацията по ал. 3 се предоставя на задържаното лице на разбираем език и по разбираем начин, като се отчитат специфичните му потребности. Когато задържаното лице е непълнолетно, се дава и кратко разяснение за предстоящите действия, доколкото това е възможно при конкретните обстоятелства и за ролята на участващите в тези действия органи.

(5) Полицейските органи предприемат незабавно всички необходими действия за ефективно осъществяване от задържаното лице на правото му по ал. 3, т. 1.

(6) Задържаното лице има право да се среща насаме с адвоката си и да получава правни съвети. Адвокатът има право да участва във всички действия с участието на задържаното лице, да прави искания, бележки и възражения.

(7) Изключение от правото по ал. 3, т. 6 се допуска когато достъпът до материалите може да доведе до сериозна опасност за живота или основните права на друго лице или ако това ще попречи на образувано наказателно производство или ще застраши националната сигурност.

(8) Когато задържаното лице упражни правото си по ал. 3, т. 7, полицейските органи незабавно му предоставят възможност да осъществи връзка с посоченото от него лице, а консулските органи се уведомяват от полицейските органи чрез Министерството на външните работи.

(9) Полицейските органи могат да не предоставят възможност за осъществяване на връзка с посоченото лице или да го направят на по-късен етап, когато това е абсолютно необходимо за защита на основни права или обществени интереси.

(10) Решението за прилагането на ал. 7 и 9 се взема от полицейския орган като се мотивира в заповедта за задържане.

(11) Задържаното лице може да откаже устно или писмено да се ползва от правата си по ал. 3, т. 1, 2, 4, 7 и 8 след като се е посъветвало с адвокат или по собствено желание, след като са му разяснени подробно последиците от отказа му. Отказът се отбелязва в заповедта за задържане. Не може да бъде направен отказ от правото по ал. 2, т. 1, когато участието на адвокат е задължително.

(12) Задържаното лице има право да обжалва законността на задържането пред районния съд по седалище на органа. Съдът се произнася по жалбата незабавно, като решението му подлежи на касационно обжалване по реда Административнопроцесуалния кодекс пред съответния административен съд.

(13) Полицейските органи са длъжни незабавно да освободят лицето, ако основанието за задържането е отпаднало.

(14) Редът за осъществяване на задържане, оборудването на помещенията за настаняване на задържани лица и редът в тях се определят с инструкция, издадена от министъра на вътрешните работи.“

2. В чл. 74:

а) в ал. 2, т. 6 се изменя така:

„6. правата му по чл. 72, ал. 3;“

б) създава се т. 7:

„7. мотиви за прилагането на чл. 72, ал. 7 и 9.“;

в) алинея 3 се изменя така:

„(3) В заповедта се отбелязва, че на задържаното лице са разяснени правата му по чл. 72, ал. 3, както и отказът му в случаите по чл. 72, ал. 11. Заповедта се подписва от полицейския орган и от задържаното лице.“;

г) алинея 4 се отменя;

д) алинея 7 се изменя така:

„(7) На задържаното лице се връчва срещу подпис копие на заповедта за задържане и декларация за правата му по чл. 72, ал. 3 по образец, утвърден със заповед на министъра на вътрешните работи.“

3. В чл. 74а се правят следните допълнения:

а) в ал. 2 се създава т. 3:

„3. това ще затрудни действия по разследването и други процесуални действия в наказателно производство.“;

б) създава ал. 5:

„(5) Упражняването на правото по чл. 72, ал. 3, т. 12 се осигурява когато по преценка на съответния орган, това е в най-добрия интерес на непълнолетния и няма да затрудни действия по разследването и други процесуални действия в наказателно производство, които се провеждат с участието му.“

4. Създават се чл. 74б и 74в:

„Чл. 74б. (1) Задържаните непълнолетни лица се настаняват в специални помещения отделно от задържаните пълнолетни лица, освен ако:

1. полицейският орган прецени, че най-добрият интерес на непълнолетния изисква това да не се прави, или

2. при изключителни обстоятелства, това е практически невъзможно и при условие, че непълнолетното лице е настанено заедно с пълнолетни лица по начин, който е съвместим с най-добрия му интерес.

(2) На задържаното непълнолетно лице може да се осигури среща с родител, попечител или на друго лице, което по закон полага грижи за него, когато това няма да затрудни действия по разследването и други процесуални действия в наказателно производство, които се провеждат с участието му.

Чл. 74в. За изпълнение на чл. 72, ал. 3 и 4, чл. 74а и 74б възрастта на лицето се определя на основата на собствените му обяснения, чрез проверка на актовете за гражданско състояние, проучване на документи и други доказателства и ако такива не бъдат установени или съществува съмнение, се извършва медицинска експертиза. Когато съмненията относно възрастта на лицето не могат да бъдат отстранени, лицето се счита за ненавършило 18-годишна възраст.“

§ 22. В Закона за митниците (обн., ДВ, бр. 15 от 1998 г., изм., бр. 89 и бр. 153 от 1998 г., бр. 30 и бр. 83 от 1999 г., бр. 63 от 2000 г., бр. 110 от 2001 г., бр. 76 от 2002 г., бр. 37 и бр. 95 от 2003 г., бр. 38 от 2004 г., бр. 45, бр. 86, бр. 91 и бр. 105 от 2005 г., бр. 30 и бр. 105 от 2006 г., бр. 59 и бр. 109 от 2007 г., бр. 28, бр. 43 и бр. 106 от 2008 г., бр. 12, бр. 32, бр. 42, бр. 44 и бр. 95 от 2009 г., бр. 54, бр. 55, бр. 73 и бр. 94 от 2010 г., бр. 82 от 2011 г., бр. 38 и бр. 54 от 2012 г., бр. 15 и бр. 66 от 2013 г., бр. 98 от 2014 г., бр. 42 и бр. 60 от 2015 г., бр. 58, бр. 75 и бр. 98 от 2016 г., бр. 99 и бр. 103 от 2017 г., бр. 24, бр. 80, бр. 98 и бр. 105 от 2018 г., бр. 7, бр. 17, Решение № 4 на Конституционния съд на РБ от 9.04.2019 г. - бр. 32 от 16.04.2019 г.; Решение № 7 на Конституционния съд на РБ от 17.09.2019 г. - бр. 75 от 24.09.2019 г., бр. 100 и бр. 102 от 2019 г., бр. 14 от 2020 г., бр. 62 от 2022 г., бр. 82 и бр. 84 от 2023 г., бр. 18 и бр. 70 от 2024 г. и бр. 64 от 2025 г.) се правят следните изменения:

1. Член 16а се изменя така:

„Чл. 16а. (1) Митническите органи могат да задържат лице, за което има данни, че е извършило престъпление по чл. 234, 242, 242а и 251 от Наказателния кодекс и по чл. 255 от Наказателния кодекс по отношение на задължения за ДДС от внос и акцизи и съществува реална опасност да се укрие или да извърши престъпление.

(2) В случаите на ал. 1 на задържаното лице незабавно при задържането се предоставя устно и писмено следната информация относно правата му:

1. правото му на достъп до адвокат; участието на защитник е задължително, когато задържаното лице е непълнолетно или страда от физически или психически недостатък, който му пречи да се защитава само;

2. правото му на правна помощ и условията за нейното получаване по реда на Закона за правната помощ;

3. правото му на информация за престъплението, във връзка с което е задържано;

4. правото му на устен и писмен превод, в случай че лицето не владее български език; на задържаното лице се предоставя писмен превод на заповедта за задържане в разумен срок;

5. правото му да запази мълчание;

6. правото му на достъп до материалите, които са свързани със задържането и са от съществено значение за ефективно упражняване на правото на обжалване;

7. правото му за задържането да бъде уведомено едно лице, посочено от него, а в случай че не е български гражданин, и консулските органи на съответната държава; ако задържаният е гражданин на две или повече държави, той може да избере консулските органи на коя държава да бъдат уведомени за задържането му и с които желае да осъществи връзка;

8. правото му на медицинска помощ;

9. правото му да бъде информирано за продължителността на задържането, както и за правото му, реда и условията за обжалване на задържането му;

10. правото му на медицински преглед за оценка на общото му физическо и психическо състояние, който е неинвазивен, когато задържаното лице е непълнолетно; резултатите от прегледа се вземат предвид при последващо извършване на процесуални действия в наказателно производство, освен в неотложни случаи, когато това е единствена възможност за събиране и запазване на доказателствата; когато това се налага от обстоятелствата, се извършва и допълнителен медицински преглед;

11. правото му родител, попечител или друго лице, което по закон полага грижи за него, да получи пълна информация за правата му по този закон, когато задържаното лице е непълнолетно;

12. правото му да бъде придружавано от родител, попечител или друго лице, което по закон полага грижи за него, при извършването на действия по разследването и други процесуални действия в наказателно производство, които се провеждат с участието му, когато задържаното лице е непълнолетно;

13. правото му да получи защита на правото на личен и семеен живот, когато задържаното лице е непълнолетно;

14. правото му на специално отношение по време на задържането, като се преценява според възрастта и индивидуалната ситуация на детето, когато задържаното лице е непълнолетно.

(3) Информацията по ал. 2 се предоставя на задържаното лице на разбираем език и по разбираем начин, като се отчитат специфичните му потребности. Когато задържаното лице е непълнолетно, се дава и кратко разяснение за предстоящите действия, доколкото това е възможно при конкретните обстоятелства и за ролята на участващите в тези действия органи.

(4) Митническите органи предприемат незабавно всички необходими действия за ефективно осъществяване от задържаното лице на правото му по ал. 2, т. 1.

(5) Задържаното лице има право да се среща насаме с адвоката си и да получава правни съвети. Адвокатът има право да участва във всички действия с участието на задържаното лице, да прави искания, бележки и възражения.

(6) Изключение от правото по ал. 2, т. 6 се допуска, когато достъпът до материалите може да доведе до сериозна опасност за живота или основните права на друго лице или ако това ще попречи на образувано наказателно производство или ще застраши националната сигурност.

(7) Когато задържаното лице упражни правото си по ал. 2, т. 7, митническите органи незабавно му предоставят възможност да осъществи връзка с посоченото от него лице, а консулските органи се уведомяват от митническите органи чрез Министерството на външните работи.

(8) Митническите органи могат да не предоставят възможност за осъществяване на връзка с посоченото лице или да го направят на по-късен етап, когато това е абсолютно необходимо за защита на основни права или обществени интереси.

(9) Решението за прилагането на ал. 6, 7 и 9 се взема от съответния орган, като се мотивира в заповедта за задържане.

(10) Задържаното лице може да откаже устно или писмено да се ползва от правата си по ал. 2, т. 1, 2, 4, 7 и 8 след като се е посъветвало с адвокат или по собствено желание, след като са му разяснени подробно последиците от отказа му. Отказът се отбелязва в заповедта за задържане. Не може да бъде направен отказ от правото по ал. 2, т. 1 когато участието на адвокат е задължително.

(11) Задържаното лице има право да обжалва законността на задържането пред районния съд по седалище на органа. Съдът се произнася по жалбата незабавно, като решението му подлежи на касационно обжалване по реда на Административнопроцесуалния кодекс пред съответния административен съд.

(12) Задържаното лице може да бъде настанено в помещение за настаняване на задържани лица в структурите на Министерството на вътрешните работи и спрямо него могат да се вземат мерки за лична сигурност, ако поведението му и целите на задържането налагат това, за което се издава писмена заповед.

(13) На задържаното лице не могат да му бъдат ограничавани други права освен правото на свободно придвижване. Срокът на задържането не може да бъде повече от 24 часа.

(14) Митническите органи са длъжни незабавно да освободят лицето, ако основанието за задържането е отпаднало.

(15) За лицата по ал. 1 се издава писмена заповед за задържане, в която се посочват:

1. името, длъжността и месторабота на органа, издал заповедта;
2. фактическите и правните основания за задържането;
3. данни, индивидуализиращи задържаното лице;
4. датата и часът на задържането;
5. ограничаването на правата на лицето по ал. 13;
6. правата му по ал. 2;
7. мотиви за прилагането на ал. 6 и 8.

(16) В заповедта се отбелязва, че на задържаното лице са разяснени правата му по ал. 2, както и отказът му в случаите по ал. 10. Заповедта се подписва от органа и от задържаното лице. Отказът или невъзможността на задържаното лице да подпише заповедта се удостоверява с подписа на един свидетел.

(17) Заповедта за задържане се вписва в специален регистър.

(18) На задържаното лице се връчва срещу подпис копие на заповедта за задържане и декларация за правата му по ал. 2 по образец, утвърден със заповед на министъра на финансите.

(19) Когато лицето по ал. 1 е непълнолетно, препис от заповедта по ал. 15 се предоставя на родител, попечител или на друго лице, което по закон полага грижи за него.

(20) Вместо на лицето по ал. 19, преписът от заповедта се предоставя на друго пълнолетно лице, посочено от непълнолетния задържан и одобрено от съответния митнически орган, когато:

1. информирането на родителя, на попечителя или на лицето, което по закон полага грижи за задържания, е в противоречие с неговия най-добър интерес;

2. родителят, попечителят или лицето, което по закон полага грижи за задържания, не може да бъде намерен или неговата самоличност е неизвестна;

3. това ще затрудни действия по разследването и други процесуални действия в наказателно производство.

(21) Когато непълнолетният не е посочил пълнолетно лице или посоченото лице не е одобрено от съответния митнически орган, се информира дирекция „Социално подпомагане“ за определяне на социален работник, на когото да бъде предоставена информацията по ал. 19.

(22) Родителят, попечителят или лицето, което по закон полага грижи за непълнолетния задържан, се информира при отпадане на обстоятелствата по ал. 20.

(23) Упражняването на правото по ал. 2, т. 11 се осигурява когато по преценка на съответния орган, това е в най-добрия интерес на непълнолетния и няма да затрудни действия по разследването и други процесуални действия в наказателно производство, които се провеждат с участието му.

(24) Задържаните непълнолетни лица се настаняват в специални помещения отделно от задържаните пълнолетни лица, освен ако:

1. митническият орган прецени, че най-добрият интерес на непълнолетния изисква това да не се прави или

2. при изключителни обстоятелства, това е практически невъзможно и при условие, че непълнолетното лице е настанено заедно с пълнолетни лица по начин, който е съвместим с най-добрия му интерес.

(25) На задържаното непълнолетно лице може да се осигури среща с родител, попечител или на друго лице, което по закон полага грижи за него, когато това няма да затрудни действия по разследването и други процесуални действия в наказателно производство, които се провеждат с участието му.

(26) За изпълнение на ал. 2, 3, 19-25 възрастта на лицето се определя на основата на собствените му обяснения, чрез проверка на актовете за гражданско състояние, проучване на документи и други доказателства и ако такива не бъдат установени или съществува съмнение, се извършва медицинска експертиза. Когато съмненията относно възрастта на лицето не могат да бъдат отстранени, лицето се счита за ненавършило 18-годишна възраст.“

2. Приложение № 6 към чл. 16а, ал. 13 се отменя.

§ 23. В Закона за отговорността на държавата и общините за вреди (обн., ДВ, бр. 60 от 1988 г.; изм., бр. 59 от 1993 г., бр. 12 от 1996 г., бр. 67 от 1999 г., бр. 92 от 2000 г., бр. 105 от 2005 г., бр. 30 и 33 от 2006 г., бр. 43 от 2008 г., бр. 17 от 2009 г., бр. 38 и 98 от 2012 г., бр. 7 от 2018 г., бр. 94 от 2019 г., бр. 48 и 84 от 2023 г., бр. 36 от 2024 г. и бр. 63 от 2025 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. В чл. 2, ал. 1 т. 8 се изменя така:

„8. установено нарушение, извършено от орган на досъдебното производство чрез разгласяване на материали по разследването в нарушение на презумпцията за невиновност, при публично изявление, в което обвиняем и подсъдим се представя като виновен или в акт на съдебен орган по наказателно производство, който не се отнася до окончателното произнасяне за вината и в който лицето се представя като виновно;“.

2. Създава се чл. 2г:

„Отговорност при публично изявление от длъжностно лице

Чл. 2г. Държавата отговаря за вредите, причинени на граждани от длъжностни лица при публично изявление, в което в нарушение на презумпцията за невиновност лице се представя като виновно.“

3. В чл. 7, ал. 1 след думите „чл. 1, ал. 1“ съюзът „и“ са заличава, поставя се запетая и след думите „чл. 2, ал. 1“ се добавя „и чл. 2г“.

4. В чл. 8 се правят следните изменения и допълнения:

а) в ал. 1 думите „чл. 2а и чл. 2б, ал. 1“ се заменят с „чл. 2а, чл. 2б, ал. 1 и чл. 2г“

б) създава се нова ал. 3:

„(3) Гражданите могат да предявят иск по чл. 2, ал. 1, т. 8 и чл. 2г по време на висящо наказателно производство или след приключването му.“

в) досегашната ал. 3 става ал. 4.

§ 24. В Закона за признаване, изпълнение и изпращане на актове за конфискация или отнемане и решения за налагане на финансови санкции (обн., ДВ, бр. 15 от 2010 г., изм. и доп., бр. 55 от 2011 г., бр. 56 от 2022 г. и бр. 47 от 2025 г.) в чл. 38 ал. 2 се изменя така:

„(2) В срок до 31 януари всяка година българските компетентни органи изпращат на Министерството на правосъдието информация за броя на получените, признатите, отказаните, цялостно или частично неприведените в изпълнение решения за налагане на финансови санкции през предходната година.“

§ 25. Подзаконовите нормативни актове се привеждат в съответствие с този закон в тримесечен срок от влизането му в сила.